

Norsk Narkotikapolitiforening

Høringsinnspill Prop. 92 L (2020-2021)

Norsk Narkotikapolitiforening (NNPF) er glade for at regjeringen har lagt frem en rusreform og tar tak i et samfunnsproblem som ofte er neglisjert. Det er virkelig behov for nye og forsterkede tiltak innen rusfeltet. Vi ønsker en reform der vi reduserer stigmaet ved å misbruke narkotika, uten å avkriminalisere bruk og besittelse for alle. En reform der vi tar vare på de mest sårbare: de tyngste rusmisbrukerne og beskytter barn og unge fra avhengighet.

Politiet består av mennesker som bryr seg. De jobber tett med alle typer folk i ulike situasjoner. Målet er først og fremst å hjelpe, ikke å straffe. Våre medlemmer ser daglig konsekvensene av rusbruk i form av ødelagte liv, familier og kriminalitet. Man ser også hvordan kyniske kriminelle utnytter sårbare ved å selge narkotika til dem og hvordan ungdom blir rekruttert inn i organisert kriminalitet.

Narkotikabruk rammer ikke bare den enkelte, men hele samfunnet. Mange forbrytelser og ulykker blir begått i ruspåvirket tilstand. Avhengighet og rusrelaterte skader er et stort samfunnsproblem.

- Norge er blant landene i verden hvor færrest folk bruker narkotika. Dette har vi fått til gjennom forbud og forebygging, og det skal vi være stolte av og bygge videre på. Mange oppfatter rusreformen som en legalisering. Dette viser tydelig at det ikke holder å si at noe er forbudt – det er konsekvensene som er avgjørende.
- Ungdom, rekreasjonsbrukere og tungt rusavhengige er helt forskjellige grupper, med ulike behov som vi må imøtekomme. Forebyggende arbeid krever andre virkemidler enn arbeidet med å sikre allerede rusavhengige et verdig liv. Vi ønsker ha mulighet til å både hjelpe de som trenger det og komme med reaksjoner mot de som ikke følger opp.
- Politiet trenger en verktøykasse med virkemidler for å kunne både avdekke, hjelpe og forebygge, og spesielt for å ta de som tjener på å utnytte andres sårbarhet. En rusreform der politiet mister disse verktøyene slik regjeringen har foreslått, vil få alvorlige konsekvenser.
- Det er viktig at det finnes gode helse- og sosialtiltak ute i kommunene. Tilbudene som eksisterer, er for ulike og sliter allerede med å dekke dagens behov. Vi trenger flere gode hjelpetiltak som kan fungere side om side med politiets innsats.

Oppfølging av barn og ungdom

En ungdom på 15 år vil sjelden selv innse hvor skadelig en påbegynt ruskarriere kan være. Da må samfunnet ha virkemidler som hjelper ungdommen å ta gode valg. Gebyret som er foreslått gjelder kun manglende oppmøte til et informasjonsmøte, ikke behandling. Regjeringens forslag får store negative konsekvenser for barn og unge:

- Muligheten til forpliktende hjelp gjennom ruskontrakter blir borte. Forskning viser at slik behandling basert på betingede reaksjoner er minst like effektivt som for dem som kommer frivillig (NIDA 2014).
- Bekymringssamtalen blir borte. Politiet kan i dag pålegge barn og foreldre å møte for en samtale hos politiet som etablerer relasjoner utenfor straffesak. Dette verktøyet krever at forholdene det gjelder skal være straffbare.
- Når politiets mulighet til å avdekke blir vesentlig redusert vil vi heller ikke kunne hjelpe like bra. Dette går på tvers av samfunnets intensjon om tidlig avdekking for å tilby hjelp til barn og unge.
- Politiet mister muligheten til å dokumentere hvilken type narkotika noen har inntatt gjennom for eksempel ransaking og spytt eller urinprøver. Denne informasjonen er helt sentral for foreldre, barnevern og i saker med gravide rusavhengige.
- For mindreårige er det allerede i dag et unntak som gjør at de ikke mister sitt rene rulleblad og fremtidsutsikter med mindre de gjør gjentatt eller alvorlig kriminalitet.

Politiet mulighet til å etterforske blir svekket

Ved at en handling ikke lenger er straffbart mister politiet automatisk sine verktøy som ransaking av person, sted, mobiltelefoner, dokumentasjon av hva man er ruset på gjennom spyttprøver etc.

Regjeringen har foreslått en overfladisk visitasjonshjemmel som på ingen måte klarer å erstatte disse verktøyene. Det er ifølge rusreformutvalget ikke mulig å ivareta disse verktøyene i den modellen regjeringen har foreslått.

Politiet møter i sitt arbeid mange forskjellige situasjoner som krever ulike tiltak. Selv om politiet i dag har tilgang på disse etterforskningsverktøyene er det ingen automatikk i at disse brukes i alle saker. For at politiet skal kunne bruke slike tvangsmidler må det være forholdsmessig og nødvendig. Bruk av tvangsmidler er underlagt streng legalitetskontroll av påtalemyndigheten.

Det at politiet ikke vil kunne ransake i saker vedrørende bruk, besittelse og erverv (kjøp) vil hindre jobben med å avdekke kriminelle nettverk. For eksempel ligger det informasjon om hvem som selger i mobiltelefoner. Selv om salg fortsatt skal være straffbart må politiet først få kjennskap til dem som selger. Argumentasjonen om at politiet fortsatt kan ransake hos en kjøper som ikke har gjort noe straffbart er i liten grad praktisk gjennomførbart.

Hvis det blir kjent at alt under en gitt terskelverdi blir straffefritt er vi bekymret for at kriminelle som tjener stort på andres sårbarhet vil utnytte dette. Med mindre man blir tatt på fersk gjerning vil oppdagelsesrisikoen for omsetning til brukere bli svært lav.

Politiet vil da i mindre grad oppdage kriminelle nettverk, som ofte er knyttet til annen kriminalitet. Hvis narkotika blir mer tilgjengelig er muligheten stor for at bruken også vil øke. Dette vil igjen øke de økonomiske og sosiale konsekvensene for samfunnet.

Samfunnssikkerhet

Personer i samfunnskritiske funksjoner har tilgang på informasjonen, utstyr og tjenester som lett kan bli en attraktiv salgsvare. Narkotikabrukere er jevnlig i kontakt med kriminelle miljø og dermed svært sårbar for press. Politiet mister i stor grad sine hjemler til å avdekke og dokumentere narkotikabruk. Terskelen for å varsle arbeidsgivere, som Forsvaret, vil øke når noe ikke lenger er straffbart. Kjøp, besittelse og bruk av narkotika vil ikke lenger vises på politiattester (rulleblad) som er et sentralt forebyggende verktøy i samfunnet.

NNPF ønsker en rusreform som:

- Tilbyr helsehjelp fremfor straff for tungt rusavhengige, uten å avkriminalisere for alle. Denne differensieringen bør utredes.
- Hvor alle som ikke er tungt rusavhengige skal få tilbud om hjelp som alternativ til straff etter modell fra for eksempel TIUR, Tidlig ute eller konfliktrådet i Trøndelag. Den som ikke ønsker å ta mot denne hjelpen bør møtes med en straffereaksjon.
- Hvor det legges frem tiltak for å hindre overdoser og sikre bedre ettervern for tungt rusavhengige.
- Bevarer politiets etterforsknings- og forebyggende verktøy slik de er i dag. Politiet må fortsatt gjøre sin jobb som avdekker og bekjemper organisert kriminalitet.
- Hvor alle kommuner får tilgang på en ruskonsulent som skal møte de som ønsker hjelp med å slutte med rus frivillig eller som en del av en betinget reaksjon.
- Hvor «rullebladets» forebyggende funksjon ovenfor utsatte arbeidsplasser, våpensøknader mm bevares. Dagens unntak ovenfor mindreårige bør videreføres.
- Hvor det gis nok ressurser til kommunene for å gjennomføre disse tiltakene. Disse ressursene må komme i forbindelse med innføring av en rusreform

Vi mener at regjeringens forslag til lovendringer bør forkastes og at en ny modell må utredes. Konsekvensene av dette forslaget kan bli flere rusavhengige og større spillerom for kriminelle, ikke bedre forebygging og mer verdighet. Forhaster vi rusreformen står vi i fare for å miste mye på veien, ikke minst fremtiden til dagens barn og unge.